

ΜΙΑ ΛΗΣΤΡΙΚΗ ΕΠΙΔΡΟΜΗ ΑΛΒΑΝΩΝ
ENANTION TOY TYRNABOY
(ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑΣ)
ΙΩΑΝΝΟΥ Μ. ΤΣΙΜΠΛΟΥΛΗ

Δέν είναι μῦθος, ἀλλά γεγονότα ἀπόλυτα ἐξηκριβωμένα, ἀφοῦ, ἐκτός τῶν ἄλλων, καί αὐτός ὁ μέγας Λαρισαῖος Διδάσκαλος Κων. Κούμας τὰ ἀναφέρει, ἐξαιρώντας μάλιστα τὸν ἡρωϊσμό τῶν Τυρναβιτῶν. (Ἰστ. ἄνθρ. πράξεων, τόμος IB', σ. 545). Θά χρειασθῆ ὅμως πρὸ τῆς περιγραφῆς τοῦ ἱστορικοῦ περιστατικοῦ νὰ κάμω ἕνα εἶδος εἰσαγωγῆς, ἂν καὶ φοβοῦμαι, ὅτι θά προσκρούσω στή... μετριοφροσύνη φιλότων γειτόνων μας, τῶν Ἀλβανῶν, γιατί αὐτοὶ ἀκριβῶς ἦσαν οἱ ὑποχρεωτικώτατοι καὶ εὐγενέστατοι ἐπισκέπται τοῦ Τυρνάβου κάποια θερινή νύχτα τοῦ 1790.

Ἡ ἐπιδρομὴ καὶ ἡ ληστεία εἶναι τὸ προαιώνιο καὶ προσφιλέστατο ἐπάγγελμα τοῦ Ἀλβανικοῦ λαοῦ. Ἡ ἱστορία τους εἶναι κατάμεστη ἀπὸ αὐτοῦ τοῦ εἶδους τὰ... ἵπποτικώτατα κατορθώματα, ἐκτός ἀπὸ ἐλάχιστες σελίδες πραγματικοῦ ἐθνικοῦ ἡρωϊσμοῦ ἐπὶ Σκεντέρμπεη. Ἄγριοι, αἰμοβόροι, ἀλλὰ καὶ ἀτρόμητοι πολεμισταί, συχνὰ ἐχρησιμοποιοῦντο ὡς μισθοφόροι ἀπὸ τοὺς Τούρκους καὶ κάποτε καὶ ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες, ὅπως ἀπὸ τοὺς ἀδελφοὺς Παλαιολόγους στὴν Πελοπόννησο. Ἡ Ἑλλάδα ἦταν γιὰ τοὺς Ἀρβανίτες τὸ προσιώτερο καὶ ἀποδοτικώτερο πεδίο δράσεως καὶ ὁ ὑπόδουλος ἑλληνισμός, ἐκτός ἀπὸ τὰ ἄλλα δεινὰ, ὑφίστατο καὶ τὰ ἀνεκδιήγητα ὄργια τῶν ληστῶν αὐτῶν. Κατὰ περιόδους, μάλιστα, ἀποκτοῦσαν τόση δύναμι καὶ τόσο θράσος, ὥστε ἐξηντλοῦντο τὰ ὄρια τῆς σκόπμιης ἀνοχῆς καὶ αὐτῶν τῶν Τούρκων. Καὶ τότε ὁ Σουλτάνος ἐστελενε κάποιον στρατηγὸ με μεγάλη δύναμι στρατοῦ γιὰ τὴν καταδίωξί τους. Ἐν τούτοις μόνον ἐπὶ Κούρτ-πασᾶ ἀπήλασαν οἱ χριστιανοὶ κάποια ἤσυχία, γιατί ὑπῆρξεν ὁ μόνος, πού θέλησε καὶ κατώρθωσε νὰ τοὺς περιορίσῃ στὴ χώρα τους. Μετὰ τὸ θάνατό του ὅμως (1784) ὁ διάδοχος του, ὁ κατόπιν διαβόητος Ἀλῆ-Πασᾶς, ἄφησε καὶ πάλι τοὺς Ἀλβανοὺς νὰ ξεχυθοῦν στὸ Θεσσαλικὸ κάμπο καὶ νὰ ξαναρχίσουν τὴ λεηλασία καὶ τὸν ἀφανισμό τῶν ἑλληνικῶν χωριῶν καὶ κωμοπόλεων. Κι' αὐτὸ τὸ ἔκαμε με ὑστεροβουλία ὁ πονηρότατος αὐτὸς τύραννος, ἐφαρμόζοντας ἕνα σατανικὸ σχέδιο, χάρις στὸ ὁποῖο θ' ἀποκτοῦσε ἀργότερα τὸ δικαίωμα νὰ ἐξαπλώσῃ τὴν κυριαρχία του καὶ σὲ ὠρισμένες περιοχὲς τῆς Θεσσαλίας, στίς ὁποῖες δὲν τοῦ ἐπετρέπετο ἡ ἀνάμιξι. Μεταξὺ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Τυρνάβος, ὁ ὁποῖος με τὴ μεσολάβησι τοῦ Τουραχάν-πασᾶ, πού θεωρεῖται θεμελιωτῆς του (Κ. Κούμα Ἰστ. ἄνθρ. πράξεων, τόμος Ζ', σελ. 370), εἶχεν ἀποκτήσει περὶ τὰ μέσα τοῦ ΙΕ' αἰῶνος ἀπὸ τὸ Σουλτάνο τὸ προνόμιο τῆς μὴ ἐπεμβάσεως τοῦ ἐκάστοτε πασᾶ τῆς περιοχῆς στὰ ἐσωτερικὰ του. Ὁ Ἀλῆς λοιπόν, ἐνῶ ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος ἐξαπέλυε τὰ στίφη τῶν Ἀρβανιτῶν, ἀπὸ τὸ ἄλλο ἐκολάκευε τοὺς δημογέροντες τῶν ἐπαρχιῶν αὐτῶν, δείχνοντας προσποιητὴ ἀγάπη καὶ ἐνδιαφέρον γιὰ τὰ συμφέροντά τους καὶ ἀγαθὲς διαθέσεις προστασίας.

Ἔτσι εἶχαν τὰ πράγματα, ὅταν συνέβη ἡ ἐπιδρομὴ ἐναντίον τοῦ Τυρνάβου..

Ἦταν Ἰούνιος. Οἱ Τυρναβίτες, κουρασμένοι ἀπὸ τὴν ἐξαιρετικὰ ἐπίπονη τότε ἐργασία τοῦ θερτισμοῦ, εἶχαν ἐνωρὶς συμμαζευτῆ στὰ σπίτια τους, ἀμπαρόνοντας γερά ὁ κάθε νοικοκύρης τὴν ἐξώπορτα, ὅπως πάντοτε. Τὴ βραδύ ὅμως αὐτὴ ἦταν λιγώτερο ἀνήσυχοι ἀπὸ τὸν κίνδυνο τῶν Ἀλβανῶν, γιατί συνέπεσε νὰ διανυκτερεύῃ σὲ κάποια ἀπόστασι ἀπὸ τὸν Τυρνάβο ἕνας περαστικὸς πασᾶς με ἄρκτη δύναμι σωματοφυλακῆς. Οἱ πρῶτες νυκτερινὲς ὥρες πέ-

ρασαν ἀδιατάρακτες μέσα σὲ εἰδυλλιακὴ γαλήνη καὶ ὑπῆρχαν ὅλες οἱ προϋποθέσεις γιὰ νὰ πιστεῦθῃ κανεὶς, ὅτι καὶ οἱ ὑπόλοιποι θά περνοῦσαν ἐξ ἴσου ἤσυχες καὶ μακάριες.

Ἐν τούτοις ξαφνικὰ τὰ σκυλιὰ ἄρχισαν νὰ γρυλλίζουν, στὴν ἀρχὴ ἀνήσυχα καὶ σὲ λίγο νὰ γαυγίζουν ὁμαδικὰ ἐπίμονα καὶ ἀσυνήθιστα. Ἐύπησαν φυσικὰ οἱ Τυρναβίτες, ἀφουγκράστηκαν μιὰ στιγμὴ κι' ἔπειτα κύτταξαν τὰ ὥρολόγια τους. Ἦταν τρεῖς ἡ ὥρα. Δὲν ἀνησύχησαν οἱ περισσότεροι, δὲν ἔβαλαν κακὸ στό νοῦ τους. Ἴσως ὁ Πασᾶς ἔδωσε τὴ διαταγὴ τῆς ἀναχωρήσεως καὶ γι' αὐτὸ ἀλυχτοῦν τὰ σκυλιὰ. Θά μπορούσαν ἐπομένως νὰ κοιμηθοῦν μιὰ-δυὸ ὥρες ἀκόμα, σκέφθηκαν μερικοὶ, ἐνῶ ἄλλοι με τὴν εὐκαιρία αὐτὴ πῆγαν νὰ περιποιηθοῦν τὰ ζῶα τους, «νὰ τὰ ποτίσουν καὶ νὰ τὰ ρίξουν λίγο ἄχυρο». Δυστυχισμένοι Τυρναβίτες! Ἐνα δρᾶμα φοβερὸ πλησιάζει στὰ φιλήσυχα καὶ νοικοκυρεμένα σπιτάκια σας. Τὸ δρᾶμα ἔφτασε... ἄρχισε! Εἶναι ὁ τρομερὸς ληστὴς Σουλκερόσης, πού με 400 πάνοπλους Ἀρβανίτες, διψασμένος γιὰ αἷμα καὶ λεηλασία, πλησίασαν ἀθόρυβα στὴν ἄκρη τοῦ Τυρνάβου καὶ μπαίνουν τώρα σὰν κανίβαλοι μέσα στὰ πρῶτα σπίτια. Ἀντηχοῦν πυκνοὶ οἱ πυροβολισμοὶ καὶ οἱ κρότοι, καθὼς σπάζουν καὶ γκρεμίζουν τίς ἐξώπορτες καὶ τὰ παράθυρα. Σὲ λίγα λεπτὰ ὁ Τυρνάβος ἔχει μεταβληθῆ σὲ κόλασι φρικτῆ. Κραυγὲς διάτορες τῶν γυναικῶν, ἐπικλήσεις σπαρακτικῆς τῶν κοριτσιῶν, ξεφωνητὰ ἀπεγνωσμένα τῶν μικρῶν παιδιῶν, θρήνοι καὶ κοπετοὶ καὶ βογγητὰ ἀναμιγνύονται με τοὺς πυροβολισμοὺς καὶ τὰ οὐρλιάσματα τῶν σκυλιῶν, με τίς βρισιῆς καὶ τὰ χαχανίσματα τῶν ληστῶν καὶ συνθέτουν τὸν τρομερώτερο κύκλο τῆς Δαντικῆς κολάσεως. Ἀνάλητοι οἱ κακοῦργοι ἐκμεταλλοῦνται τὸ πλεονέκτημα τοῦ αἰφνιδιασμοῦ τους καὶ συνεχίζουν με θηριωδία ἀπεριγραπτῆ τὸ ἀπαίσιο ἔργο τους, μεταφέροντας ταχύτατα τὸν ὄλεθρο ἀπὸ τὸ ἕνα σπίτι στὸ ἄλλο.

Εὐτυχῶς οἱ κάτοικοι τῶν ἄλλων συνοικιῶν δὲν ἄργησαν νὰ βροῦν τὴν ψυχραιμία τους καὶ «δειξαν καρδίας ἀληθινῶν Ἑλλήνων». Προκειμένου νὰ προστατεύσουν τὴν οἰκογένειάν τους, τὴν τιμὴν καὶ τὴν περιουσία τους δὲν διστάζουν οὔτε στιγμὴ. Ἀρπάζουν τὰ ὄπλα τους καὶ στήνουν ἐνέδρες μπροστὰ στὰ σπίτια τους, ἀποφασισμένοι γιὰ τὰ ἔσχατα. Θά τοὺς χτυπήσουν σκληρὰ, φανατικά. Καὶ ἡ δευτέρη φάσι ἀρχίζει. Τὰ κορμιὰ τῶν Ἀρβανιτῶν πέφτουν τώρα σωρηδόν. Κανένα βόλι τῶν γενναίων Τυρναβιτῶν δὲν ἄστοχεῖ, γιατί τὰ χέρια τους δὲν τρέμουν. Ξεύρουν νὰ πολεμοῦν, ξεύρουν νὰ προστατεύουν τὴν πατρίδα τους, ξεύρουν νὰ πεθαίνουν ἡρωϊκὰ. Καὶ ὅμως σωρίζονται τὰ πτώματα τῶν Ἀλβανῶν «χωρὶς νὰ αἰματοῦθῃ μὴδὲ εἰς χριστιανός». Ἐπειτα ἀπὸ δύο ὥρες οἱ ἄγριοι ἐπιδρομεῖς ἀναγκάζονται νὰ ὑποχωρήσουν καὶ τελικὰ νὰ ἐγκαταλείψουν τὸν Τυρνάβο, ἀλλὰ γεμάτοι λάφυρα καὶ, τὸ χειρότερο, σέρνοντας μαζί τους ὄχι λίγους αἰχμαλώτους, ἀνάμεσα στοὺς ὁποῖους πολλὲς γυναῖκες, πού ἄρπαξαν ἀπὸ τὰ πρῶτα σπίτια, καθὼς ἐπέπεσαν αἰφνιδιαστικά. Καὶ φυσικὰ δὲν θ' ἀφήσουν οἱ Τυρναβίτες τοὺς δικούς τους στὰ χέρια τῶν τεράτων αὐτῶν. Καὶ τοὺς καταδιώκουν ἀδυσώπητα. Ἐν τῷ μεταξὺ φθάνει καὶ κάποια βοήθεια Τούρκων ἀπὸ τὴ Λάρισα καὶ μαζί καταφθάνουν τοὺς ληστὰς σὲ μιὰ κοιλάδα — στὸ «Μπογάζι» μήπως ἢ πρὸς τὸ Δερελί; — ὅπου τοὺς χτυποῦν καὶ πάλι καὶ τοὺς ὑποχρεώνουν νὰ ἐγκαταλείψουν λάφυρα καὶ αἰχμαλώτους καὶ νὰ σκορπισθοῦν στὰ βουνὰ γιὰ νὰ σωθοῦν.

Ἔτσι ἡρωϊκὰ ἀντιμετώπισαν οἱ Τυρναβίτες τὴ φοβερὴ αὐτὴ ἐπιδρομὴ τῶν Ἀλβανῶν.

Ἄλλὰ τὸ σατανικὸ σχέδιο τοῦ πανούργου Ἀλῆ-Πασᾶ πέτυχε θαυμάσια καὶ ὁ σκοπὸς του πραγματοποιήθηκε. Γιατί οἱ ἀφελεῖς Δημογέροντες ἔσπευσαν εὐθὺς τὴν ἐπομένη νὰ στείλουν ἀναφορὲς στὸ «Διβάνι», στίς ὁποῖες ἐτόνιζαν, ὅτι κανεὶς ἄλλος δὲν ἔμπορεῖ νὰ τοὺς προστατεύσῃ

ἀπὸ τοὺς κινδύνους τῶν ληστῶν αὐτῶν, παρὰ μόνον «ὁ ἀνδρεῖος καὶ ἐνάρετος Ἰαλῆ-πασᾶς», ἀν τοῦ δοθῆ ἔξουσία καὶ σὲ κείνα τὰ μέρη, ὅπου προνόμια παλιά ἀπηγόρευαν τὴν ἀνάμιξή του. Ἔτσι καὶ ἐγινε. Ὁ Ἰαλῆς πῆρε τὴν ἔγκριση τοῦ Διβανίου καὶ εὐθὺς κατόπιν μὲ μιὰ ἀπλὴ διαταγή του περιώρισε τοὺς συμπατριῶτες τοῦ Ἰαλβανοῦ στὴ χώρα τους. Ἰαλῆ κράτησε καὶ πολλοὺς ἀπὸ αὐτοὺς, πού τοὺς χῶρισε σὲ ὁμάδες ἀπὸ ἑκατὸ μὲ ἐπὶ κεφαλῆς ἕναν «Μπουλούμπαση» γιὰ τὴν... προστασία τῶν χριστιανῶν, τῶν ὁποίων, φυσικά, τὰ μαρτύρια συνεχίσθησαν σὲ νέα ἔκδοσι.

ΕΚΛΕΚΤΟΙ ΣΤΙΧΟΙ

Δ Ω Ρ Α

ΕΡΣΗΣ ΣΑΡΑΤΣΗ

Τὸν πρῶτο στίχο
μοῦ τὸν δῶσαν οἱ Θεοὶ
Φτέρينو ἀκούω τὸν ἦχο μὲσ' ἀπὸ
τὸ γαλάζιο μονοπάτι
τὸ δῶρο πού μοῦ φέρνει
τοῦρανοῦ.

*

Σάν κάτι γέρνει ἐπάνω μου,
σάν κάτι ἀνθίζει ἐντὸς μου,
σάν μιὰ ἀνάσα, μιὰ πνοή,
— σάν στίχος —
στ' ἀνάδεμα τοῦ νοῦ.

*

Πύρινη σμίλη ἐρωτικῶν παλμῶν
μοῦ χάρισε
τὸ δευτέρό μου στίχο.
Τραγοῦδι μοῦ τὸν φέρανε τὰ σφρίγη μου
στὰ χεῖλή μου,
Μέσα σὲ φλογερῶν χαδιῶν
ἐξαίσια ρίγη.

*

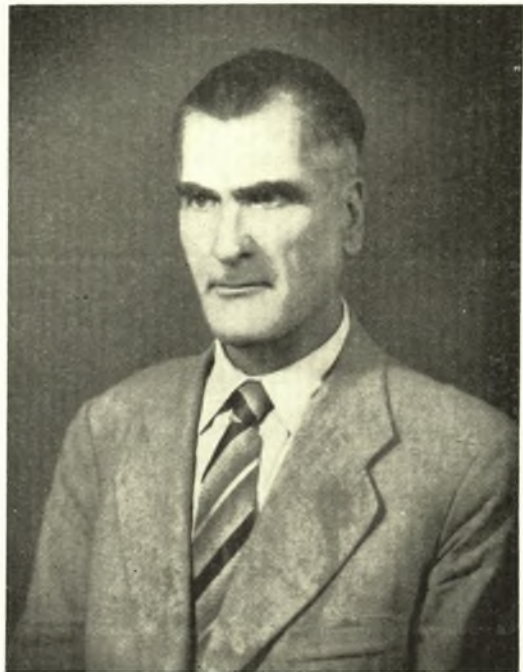
Ἰαπ' τῶν Θεῶν καὶ τῆς ἀγάπης
τὴ σπορά
στὸν τρίτο στίχο ὁ στοχασμὸς μου ἀνθίζει
Τῆς κάθε μου αἴσθησης βορὰ
σὲ μουσικὴ
τὴν κάθε σφύξη μου τονίζει.

*

Τὴ γύρι μου
στοὺς τέσσαρες σκορπιζῶ ἀνέμους,
Τ' ὀργιαστικὸ τὸ πανηγύρι μου
σὲ μιὰ χιλιόμορφη ἀπήχηση
τὴν κάθε ἀντήχηση
δονεῖ.

*

Σάν ἀφουγκράζομαι
τῆς σιγαλιάς τοὺς χίλιους ἦχους,
ἀκούω νὰ μ' ἀποκρίνεται
σὲ στίχους
κάποια μου γνώριμη φωνή.

ΠΟΤΗΣ ΤΣΙΡΙΓΩΤΑΚΗΣ

Γεννήθηκε τὸ 1908 στὰ Βάτικα τῆς Λακωνίας. Τὸ 1912 ἐγκαταστάθηκε οἰκογενειακῶς στὸ Βόλο ὅπου καὶ διαμένει ἔκτοτε. Ἐτελείωσε τὴν Ἐμπορικὴ Σχολὴ Βόλου, ὅπου καὶ διεκρίθη. Ἀπὸ νεαρὴ ἡλικία ἄρχισε νὰ γράφει ποιήματα λυρικά καὶ διηγήματα, πού δημοσιεύτηκαν σὲ 11 ἐπαρχιακὲς ἐφημερίδες καὶ σὲ 2 περιοδικά, τῶν ὁποίων ὑπῆρξε συνεργάτης. Ἐξέδωσε τὶς ποιητικὲς συλλογὲς «Ἀάφνες καὶ Μυρτιές» (1945), «Ἰαγέρι Δόξας» (1946), «Φλόγες στὴν Κύπρο» (1957), «Ὀλα γιὰ τὴν Ἰαλλάδα» (1960), «Στὰ πέλαγα καὶ στὰ λιμάνια» (1961) καὶ «Ἰαλιαχτίδες» (1962) καθὼς καὶ τὰ «Ὁ πατέρας μου κι ἐγὼ» καὶ «Ἰαγῶνες καὶ Ἰαυσίες» (1947) διηγήματα. Ἰαργάστηκε ὡς συντάκτης τῶν ἐφημερίδων τοῦ Βόλου «Σημαία», «Νέος Κόσμος» καὶ «Ἰανωσις», στὶς ὁποῖες ἐδημοσίευε ἄρθρα, χρονογραφήματα, ποιήματα καὶ διηγήματα.

ΣΤΗΝ ΕΡΗΜΙΑ ΤΗΣ ΘΛΙΨΗΣ ΜΟΥ

ΠΟΤΗ ΤΣΙΡΙΓΩΤΑΚΗ

Στῆς ἐρημιᾶς τὴ θλίψη μου, στὴν τόση μοναξιά μου,
ἔχω πιστὸ συντρόφι μου ποτήρι μὲ κρασί,
παρέα μὲ τὶς ἄχαρες τὶς σκέψεις μου μπροστά μου,
πίνω τὸ κατοστάρι μου κι ἀδειάζω τὴ μισή. . .

*

Ποτὲ τόσο βαρύθυμος δὲν ἦμουν ὅσο τώρα,
οἱ σκέψεις δὲν μ' ἐσπούσανε καὶ τόσο θλιβερές,
μὲ δέρνει σάν τὸν ἔλατο τῆς ζήσης τώρα ἢ μπόρα
κι ἔφυγαν ἀπὸ μένανε ὄλες μου οἱ χαρές.

*

Ἰαλίμονο! Δοκίμασα ὄλη τὴ δυστυχία,
μὰ νιώτερα σάν ἔχασα ἀδέλφια προσφιλή
καὶ τότε ἀντιλήφθηκα πῶς μόνο ἡ κακία
δαγκώνει σὰ λυσσάρικο τὴ ζήση μας σκυλί.

*

Τώρα παρέα κάνοντας μ' ἕναν παλιό μου φίλο
πίνω κρασί, μὰ πίνοντας, ἀντὶ νὰ λησμονήσω
θυμᾶμαι τὰ ἀξέχαστα καὶ δὲν μπορῶ νὰ στείλω
στὴ λήθη αὐτὲς τὶς σκέψεις μου, νὰ πάψω νὰ πονῶ.

*

Καὶ ἕνα ἀνοιζιάτικο, ἕνα τοῦ Μάη δεῖλι
ἐνῶ ἡ φύση ὀλόγυρα θὰ παίξει, θὰ γελάει,
ὁ φίλος μου δακρύβρεχτο στὰ μάτια του μαντήλι
θάχει νεκρὸ σάν μὲ ἰδεῖ σ' ἕνα ποτήρι πλάι. . .